

Malmö Högskola
Läraryrket
Kultur, Språk och Medier

Examensarbete
10 poäng

Pojkars skönlitterära läsning
En undersökning om pojkars läsvanor på en högstadieskola

Boys reading fiction
A study of boys reading habits among teenagers in school

Marie Åkerblom

Handledare: Gunnel Stjernfeldt
Examinator: Magnus Persson
Lärarexamen 180p
Svenska i ett mångkulturellt samhälle
Höstterminen 2005

1. Sammanfattning

Syftet med min uppsats är att undersöka pojkars skönlitterära läsning på en högstadieskola i en storstad i södra Sverige. Min utgångspunkt är att färre och färre pojkar läser i dagens samhälle och jag vill undersöka varför?

I uppsatsen har jag använt mig av både av en kvalitativ metod, nämligen intervjuer och en kvantitativ metod, enkäter. 51 av enkäterna besvarades och utifrån dem intervjuade jag 5 pojkar som sedan delades in i två olika kategorier; läsare och icke-läsare.

Resultatet visade på att enbart ett fåtal av pojkarna var icke-läsare och att betydligt fler läste varje dag på sin fritid. Dock ansåg sig många tvingade till att läsa av sina svensklärare.

De hämtade sin litteratur på Stadsbiblioteket till största delen och lärarna var de som främst inspirerade dem till att vilja läsa. Äventyr var den genre som var den populäraste i alla årskurser. Utseende och textens storlek spelade ingen roll för huvuddelen av de tillfrågade.

Då det efter många undersökningar bevisats att fler och fler lämnar skolan utan behörighet i kärnämnena, däribland svenskämnet, och många elever själv konstaterar att de knappt ens kan läsa efter att de lämnat grundskolan, anser jag att behöriga lärare med kraft och motivation behövs i skolorna idag. Vi måste alla hjälpas åt att motivera våra elever till att vilja läsa, då läsning är nyckeln till mycket kunskap.

Nyckelord: pojkar, skönlitteratur

Innehållsförteckning:

1. Inledning	s 5
2. Litteraturgenomgång.....	s 7
2.1 Statistik.....	s 9
2.2 Genus.....	s10
3. Syfte.....	s13
4. Metod.....	s15
4.1 Val av metod.....	s 16
4.2 Urval.....	s16
4.3 Val av tillvägagångssätt	s 17
5. Resultat.....	s 19
5.1 Resultat från enkäter och intervjuer angående frågeställning 1	s 20
5.1.1 Vilka böcker läser pojkar om de själv får välja?	s 20
5.1.2 Hur ofta läser pojkar och varför?.....	s 23
5.2 Resultat från enkäter och intervjuer angående frågeställning 2	s 23
5.2.1 Har bokens utseende och textens storlek betydelse? Har omfånget betydelse?s	23
5.3 Resultat från enkäter och intervjuer angående frågeställning 3	s 25
5.3.3 Hur kommer pojkar i kontakt med skönlitteratur och vem inspirerar dem?	s 25
6. Tolkning och analys.....	s 28
6.1 Vilka böcker läser pojkar om de själv får välja?.....	s 28
6.2 Hur ofta läser pojkar och varför?.....	s 28
6.3 Har bokens utseende och textens storlek betydelse? Har omfånget betydelse?	s 29
6.4 Hur kommer pojkar i kontakt med skönlitteratur och vem inspirerar dem?.....	s 30
7. Diskussion.....	s 33
7.1 Min undersökning.....	s 33
7.2 Min metod.....	s 34
7.3 Fortsatt forskning.....	s 35
7.4 Min yrkesroll.....	s 35
Referenser.....	s 37
Övriga källor.....	s 37
Bilaga.....	s 39

1. Inledning

Jag har alltid varit intresserad av skönlitteratur. Att läsa böcker har för mig varit en ren avkoppling och jag har njutit av varje stund. Det har varit en självklarhet som jag aldrig funderat vidare på men jag har förstått att det inte anses lika självklart hos alla. Framför allt inte hos pojkar i tonåren. Men visst läser pojkar. Slukaråldern är visserligen förbi men visst läser de lite då och då. I alla fall vill jag tro det. Men eftersom jag är undrande vill jag gärna undersöka saken lite närmre.

Jag är intresserad av vad pojkar väljer att läsa för böcker och varför de väljer just de böckerna. Jag vill få en inblick i vad de tycker och tänker om böcker. När jag var i deras ålder läste jag mycket ungdomsböcker och har därför lättare för att sätta mig in i vilka sorters böcker som kan attrahera flickor. Men jag vet inte vilka böcker pojkarna tycker om? Visst läser man att pojkar gillar äventyrsböcker men är det så? Gäller det generellt för alla pojkar?

Jag vill att skönlitteraturen ska bli ett naturligt läromedel i skolan och känner starkt att jag vill arbeta så mycket som möjligt med det. För att kunna göra det vill jag ha så mycket kunskap som möjligt om vad ungdomar idag vill och tycker om att läsa och OM de verkligen vill läsa. Jag har valt att inrikta mig på pojkars läsning eftersom jag upplever att den största misstron till böcker ligger där.

Situationen är värre än någonsin, uppger Metta Fjelkner från Lärarnas Riksförbund (Fjelkner, 05) En ny undersökning visar att var fjärde pojke i årskurs 7, 8 och 9 aldrig läser böcker i skolan. Var femte elev uppger att de aldrig läser skönlitterära böcker i skolan sammantaget. Pojkar läser mindre än flickor och läslusten avtar med åldern.

Siffrorna talar sitt tydliga språk och ger mig en större motivation till att ändra på dem. Att ändra dem helt är orealistiskt men att förbättra statistiken känns som ett måste om inte böckerna ska försvinna i vår nya datoriserade värld.

2. Litteraturgenomgång

I kursplanen för svenska i grundskolan står det att skönlitteraturen ger kunskaper om barns, kvinnors och mäns livsvillkor och att man får perspektiv på det vardagliga. Det är viktigt att få möta skönlitteraturen genom alla åren i alla dess former och att få samtala och skriva kring det. Det står också att skönlitteraturen bär en del av vårt kulturella arv och att skolan har ett ansvar att lyfta fram den aspekten (Lpo 94). Genom att använda sig av skönlitteratur som ett komplement till kursböckerna kan man få med dessa aspekter i sin undervisning förhoppningsvis.

Böcker har många konkurrenter i dagens samhälle. Är det inte datorn så är det tv: n och alla dess olika program. Speciellt pojkar har lätt för att överge böcker för andra medier. Eva Parkrud (Parkrud, 98) skriver en artikel om hur pojkar är förlorarna i bokflödet. Efter att besökt bokmässan inser hon att ungdomsböcker för pojkar som vanligt är betydligt mindre än för flickor. Efter en rundringning till olika bokhandlar konstaterar även de att utbudet är klen.

Det blir en ond cirkel då bokhandlarna inte köper in böcker för pojkar eftersom det säljs dåligt och pojkar inte köper böcker eftersom det knappt finns några. Men det är inte hela sanningen.

Pojkar läser mindre än flickor. Ungdomsförfattaren Per Nilsson menar att det är föräldrars och lärares ansvar att hålla kvar intresset för böcker hos pojkar efter 10-års ålder. Han tror att det är en sorts status för män att inte läsa. Det visar att de har viktigare saker för sig. Per Nilsson menar dock att det är en brist att inte ha vanan att läsa och ett tecken på fattigdom, i böckernas värld lär man känna sig själv, andra och världen (Parkrud, 98).

Mats Wahl, ungdomsförfattare, menar att ”det ska vara ballare att gå till bibblan än att gå på hockey” (Lesslie, 98). Att det måste vara attraktivt att vara en läsande människa annars kommer unga tonårskillar att hamna på efterkälken i dagens informationssamhälle. Enligt en rapport som publicerades 1998, går många arbetarklasskillar ut högstadiet med en läskunnighetsnivå på en sjätteklassares nivå. Mats Wahl berättar att när han var lärare läste han sagor för sina 15-åriga elever och de älskade det. Han menar att samhället har ett ansvar i att få pojkar att vilja läsa. Med samhället menar han lärare, föräldrar och andra vuxna. Man måste introducera rätt böcker för dem och få dem motiverade. För flickor är det lättare då utbudet är så mycket större. Man måste se böckerna som produkter som man lanserar precis som man lanserar ett nytt dataspel. Eller varför inte visa fram en skylt på bästa sändningstid i

tv där det står: Du läser väl för dina barn? Mats Wahl har många idéer för hur man ska kunna ge böckerna högre status men är ändå inte speciellt hoppfull. Böckerna har aldrig tidigare hittat en kanal utåt, menar han, så varför skulle de göra det nu? Det krävs både tid och engagemang från många sida och tyvärr verkar det inte vara en prioritet.

Göteborgs Posten skickade ut en enkät till över 2000 niondeklassare i Göteborg (2004) och det visade sig att varannan pojke och var tredje flicka inte ens läser en bok i månaden. Niclas Andersson går på en av skolorna som fått enkäten och han menar att det är en rättvis bild. Han har läst mellan fyra och fem böcker i hela sitt liv. Det tar för lång tid att läsa en bok, tycker han och därför föredrar han att sätta sig framför datorn när han vill ha avkoppling. Sebastian Hallman menar att det anses som töntigt att läsa, bland killarna, och att de flesta hellre ser en film. Men om han läser så läser han helst Harry Potter eller Jan Guillous böcker. Över lag är det de böckerna som går hem hos killarna på Sebastians skola.

Vi märker också en skillnad hos eleverna i fråga om läsvanor beroende på var de bor, menar Margareta Wånge, som är SO-lärare på samma skola som killarna går på. Elever som kommer från höghusområdet är överrepresenterade vad gäller att aldrig öppna en bok frivilligt.

Hennes kollega, språkläraren Åsa Lindskog, menar att den grundläggande poängen med att läsa är att få upp läshastigheten och därmed skaffa sig både kunskap och njutning. Problemet för vissa är att de läser så långsamt att de aldrig kommer in i en bok och då blir inte heller läsningen njutningsfull (Strömberg, 04).

Flickor lägger ner mer tid på att läsa böcker än vad pojkar gör. Det visar en undersökning som Göteborgs universitet gjort (Löfberg, 99). Det populäraste mediet hos båda könen är dock tv:n. Man associerar böcker med skolan och föräldrars önskemål och de anses som gammaldags tryckta medier. De står för gårdagen, kunskap och kultur medan de nya databaserade medierna står för framtiden, fritid, kamrater och spänning.

Könsskillnaderna i bokläsandet blir tydligare ju äldre barnen blir. I 7-8 års ålder finns ingen skillnad utan drygt 80 procent tar del av böcker. Pojkarna ligger sedan kvar på 80 procent upp till 14 års ålder medan flickorna ökar till 95 procent. När de blir 15-16 år minskar bokläsandet till 90 procent för flickor och 67 procent för pojkar! En tredjedel av pojkarna läser alltså inga böcker alls...

En internationell studie visar att svenska 10-åringar läser bättre än jämnåriga i andra länder och att flickor läser bättre än pojkar (Böe, 03). De europeiska länderna ligger genomgående i topp och högst ligger Sverige. Det gäller både förmågan att ta till sig en litterär text som att förstå innehållet i en faktatext. Flickorna presterar bättre än pojkarna i alla länder som deltog.

Man undersökte också barnens hemmiljö och föräldrars läsvanor. Det visade sig då att barn med tillgång till hundra barnböcker eller fler i hemmet kommit längre i sin läsning än barn med få barnböcker i hemmet. De barn som nått längst i sin läsning hade också föräldrar som tyckte om att läsa och som i snitt ägnade mer än sex timmar i veckan till någon slags läsning.

En undersökning från 1988 som omfattade 155 elever lyfte fram könsaspekten och visade att flickor i åk 5 läste betydligt mer än pojkar. Medelvärde antal lästa böcker/månad var för flickor 4,6 mot pojkarnas 1,9. I åk 7 läste flickorna i genomsnitt 4 och pojkarna 2 böcker per månad (Dahlberg m fl, 1988).

Skolverket har analyserat de särskilt svaga läsarna (10 procent av samtliga i åk 5) och kommit fram till att det ofta är pojkar med invandrarbakgrund som i lägre grad än andra läser böcker på sin fritid (Holmberg, 1992).

Det är intressant att ta del av äldre undersökningar som gjorts angående barn och ungdomars val av litteratur. I en amerikansk undersökning från 1968 som rörde barn i årskurs 3-5 kunde man utläsa att pojkar visade mer intresse än flickorna för historiska berättelser, berättelser med handling och äventyr medan flickorna föredrog berättelser som berörde personliga relationer och problem (Svensson, 1988). Jag tror inte att svaren skilde sig speciellt mycket från de svar vi kunnat få idag och därför kan det vara intressant att jämföra då och nu.

2.1 Statistik

I Nordicom-Sverige (Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforskning, 2004) kan man få fram statistik om bland annat läsning av olika typer av litteratur i befolkningen en genomsnittlig vecka 2004. Man kan där utläsa att 68 % av kvinnor i åldern 9-79 år utövar någon form av läsning mot männens 48 %. Mest läser man i åldern 9-14. I den ålderskategorin läser 83 % av befolkningen någon slags bok. I nästa ålderskategori, 15-24 år sjunker siffran till 66 %.

Man har även gjort en undersökning om hur man införskaffar böcker bland de 9-79 åringar som har läst någon bok en specifik vecka under 2004. I åldern 9-14 år var det vanligaste sättet att låna på bibliotek (42 %). 23 % svarade att de fått boken som gåva. I åldern 15-24 år var det vanligast att köpa boken i en bokhandel (30 %). 27 % svarade att de lånade på bibliotek. Ju äldre ålderskategorierna var desto vanligare var det att handla böckerna i bokhandel. Bibliotek kom på andra plats i samtliga kategorier utom en (25-44 år). Där skiljde det en procent mellan bibliotek och att man fått den som gåva (13 % respektive 14 %) (Nordicom, 2004).

2.2 Genus

I de yngre åren (årskurs 1-6) är den vanligast att läraren är kvinnlig. Under de senare åren är det mer jämlikt mellan könen men oftast är svenskläraren kvinnlig. De val en lärare gör av skönlitteratur att läsa i klassen är bland annat grundat på värderingar och därför kan det finnas en risk för att undervisningen inte blir fri från värderingar. Det kan till exempel handla om att välja en viss typ av skönlitteratur för att den anses mer bildande och fostrande än annan. Men man kan diskutera huruvida det kan finnas någon värderingsfri undervisning? Är inte mycket av det man lär sig i skolan format av värderingar? Att ha en öppen kommunikation i klassrummet där olika värderingar vädras borde gynna snarare än hindra elevernas utveckling.

Det kan också komma in ett genusperspektiv då läraren är kvinnlig. Trots den faktorn är det betydligt vanligare i högre åldrar i grundskolan att böcker som läraren valt oftast handlar om en manlig huvudperson med en manlig författare. Oftast ingår till exempel *Flugornas herre* som obligatorisk litteratur på högstadiet. I den boken förekommer det enbart pojkar. Det är sällan en lärare väljer att läsa en ungdomsklassiker som *Anne på Grönkulla* (Molloy, 2002). Molloy menar vidare att författare från andra kulturer är sällsynta bland litteraturen man läser på högstadiet och att det drabbar elever hårt. Man vill gärna kunna känna igen sig i det som skrivs. Om historien känns främmande och långt ifrån ens verklighet kan det vara svårt att ta till sig den.

I samma ögonblick som man presenterar en bok i klassrummet förhåller sig pojkar och flickor sig olika till den. Anledningar till detta är många men bland andra är det bokens omslag, vilken kön det är på bokens huvudperson och i vilken miljö boken utspelar sig i. Forskning har visat att det finns ett samband mellan läsning och läsarens kön och att det kan vara ett av skälen till att en del elever avvisar vissa böcker (Molloy, 2002).

Enligt en studie gjord 1991 av Charles Sarlands (Molloy, 2003) visar hans undersökning på att flickor och pojkar läser olika. Ofta anknyter flickor till känslor vid första anblicken av texten medan pojkar finner anknytningar till action. Han påpekar också att flickor inte avvisar en bok för att den ser ut som en pojkbok utan läser den på ett annorlunda sätt genom att finna saker i texten som tillåter det. Molloy påpekar här att vad Sarlands *inte* nämner i sin undersökning är att pojkar knappast hade läst en bok med en kvinna som huvudperson. Elaine Millard har en annan förklaring till att flickor läser böcker med pojkar eller män som huvudpersoner i och det är att de tycker om att läsa om upproriska egenskaper som hjältarna ofta har i äventyrsberättelser och att det i sin tur är viktigt för deras syn på sig själva. Att pojkarna däremot inte gärna läser böcker med kvinnliga huvudpersoner i förklara hon med att

de vill distansera sig från kvinnliga egenskaper som empati och inlevelseförmåga (Molloy, 2003). Det finns undantag bland pojkar och då har de inga problem med att leva sig in i böcker och visa medkänsla, menar Millard.

Att pojkar oftast upplever böcker som tråkiga kan ha många förklaringar. En av dem kan vara att när man diskuterar boken i klassrummet utgår läraren oftast ifrån att hon eller han ställer frågor utifrån texten och eleverna svarar. Molloy menar att många lärare inte vill vända på ordningen och låta eleverna ställa frågor till läraren eftersom han eller hon gärna uppfattar det som att denne måste ha svaren på frågorna. Ibland kan ett ämne i boken vara svårt att ta upp och läraren kanske väljer att inte göra det. Eleverna märker förstås det och kan uppfatta det som att man inte diskuterar sådana saker i skolan. Det kan handla om självmord eller svåra sjukdomar eller andra djupa ämnen. Molloy menar att om det finns ett ämne i boken som behandlar till exempel självmord är det lärarens roll att ”erkänna” de svåra frågor som eventuellt kommer upp och diskutera dem. Om eleverna känner att de vågar diskutera svåra saker med sin lärare kan diskussionerna bli djupare och kännas relevantare för dem. Då kan även boken kännas mer relevant att läsa och kanske mindre ”tråkig”. Ungdomar läser gärna texter där de kan ”finna sig själv”, enligt Sarlands (Molloy, 2003, s 51) och lärarens roll blir då att hjälpa eleverna med att diskutera eventuella frågor som kan komma upp.

3. Syfte

Syftet med detta examensarbete är att undersöka pojkars läsvanor på en högstadieskola i en stad i södra Sverige och deras attityder till läsning, framför allt av skönlitteratur. Jag ser det som ett problem att många pojkar läser mindre när de kommer upp i tonåren och skulle därför vilja undersöka varför? Eftersom det generellt sett verkar vara en brist på litteraturläsning i skolan är det för mig aktuellt att få en inblick i hur situationen verkligen ser ut och varför de i stor utsträckning inte läser skönlitteratur i så fall. Mina frågeställningar är därför följande:

1. Vad läser pojkar för vilka skönlitterära böcker? Läser pojkar om de själva får välja?

Hur ofta och hur mycket?

Varför läser de? Varför läser de inte?

2. Har bokens utseende och textens storlek betydelse?

Har omfånget betydelse?

3. Hur kommer de i kontakt med skönlitteratur?

Vem (om någon) påverkar dem att läsa?

4. Metod

Jag har utgått ifrån en kvantitativ forskningsmetod och fördjupat mitt arbete med en kvalitativ metod. Den kvantitativa metoden är en enkät (se bilaga) och den kvalitativa metoden är djupintervjuer. I kvantitativa metoder används jämförbara fakta i mycket större utsträckning än i kvalitativa, menar Repstad (1999). Den kvalitativa metoden är oftast betydligt mer flexibel än den kvantitativa vilket gör att jag kan ändra frågor efter hand jag intervjuar folk. Det kan jag inte göra med mina enkäter eftersom jag då antagligen går miste om jämförbar data (Repstad, 1999). Repstad poängterar dock att det finns fördelar med kvantitativa metoder också. Om man vill komma fram till orsaker till olika beteende och med tiden ev. förändra dem är det smidigare med en kvantitativ metod. Likadant är det om man vill undersöka ungdomars läsvanor t ex.

Något man bör tänka på vid en enkät är den introducerande texten (Johansson & Svedner, 2004). Där ska t ex information om syftet finnas med, vem jag är och en försäkran om anonymitet. All erfarenhet visar att det är mycket viktigt med en bra introduktion för den svarandes motivation att besvara enkäten (Johansson & Svedner, 2004).

Man måste tänka på sitt språk i en enkät. Man bör inte använda sig av långa frågeformuleringar och en fråga ska helst inte bestå av fler än 20 ord.

Johansson och Svedner (2004) menar att det finns två olika sorters intervjuer: en som bygger på fasta frågor som samtliga personer som blir intervjuade besvarar och en som använder sig av friare frågor som kan variera från person till person. Den förra kallar Johansson och Svedner(2004) för strukturerad intervju och den senare för kvalitativ intervju. De tycker att man genom att använda sig av den kvalitativa intervjun får kunskap som är direkt användbar i läraryrket (förutsatt att man använder den på rätt sätt). Risken finns att man övergår från kvalitativ till strukturerad intervju om man inte är uppmärksam på svaren från den som blir intervjuad utan att man rusar vidare med sina på förhand nedskrivna frågor. Det är viktigt att intervjun snarare blir som en dialog där den ena repliken ger den andra.

Att kombinera kvalitativa och kvantitativa metoder kan förbättra resultaten. Man kan få många bra upplysningar genom att låta elever svara på en enkät och sen använda sig av svaren i den kvalitativa intervjun. Det är också vanligt att använda sig av redan genomförda kvantitativa metoder till sina intervjuer t ex. Repstad menar att man inte behöver räkna sig till en kategori utan att man utan problem kan använda sig av både kvalitativa och kvantitativa

metoder. Han tycker att en fredlig samexistens mellan olika samhällsvetenskapliga metoder är att föredra.

4.1 Val av metod

Orsaken till att jag valde att arbeta med enkäter var att jag ville få en allmän blick över pojkars läsvanor och vad som gör att de väljer vissa böcker. Jag kände att jag lättast fick en större överblick över många pojkars läsvanor genom enkäter även om jag miste en del av de spontana svaren. För att jag ska kunna fastställa pojkars läsvanor på en skola i en storstad krävs det att jag har ett stort underlag.

Jag lät intervjua vissa pojkar just för att fördjupa svaren. Jag utgick från en intervjuguide (se kapitlet om resultat) och mina enkätfrågor. Johansson och Svedner (2004) menar att enkätfrågor många gånger är bra att utgå ifrån för att lättare välja ut frågor och personer till en intervju. Mina enkäter var anonyma för att få så sanningsenliga svar som möjligt, även om vissa pojkar valde att skriva sina namn ändå och min handledare på min partnerskola tog på sig ansvaret för dem. Intervjuerna var också anonyma och helt frivilliga. Orsaken till att jag valde att intervjua pojkarna efteråt var för att jag ville få en djupare syn på deras val av litteratur och på en samtalsnivå försöka förstå deras resonemang om varför eller varför de inte läser böcker och vilka böcker de föredrar.

4.2 Urval

Skolan där jag genomförde mitt arbete på är en relativt liten 6-9 skola som ligger centralt i en stor stad. Skolan består av ca 200 elever och ca 60 % av dessa har utländsk bakgrund.

Skolan är min partnerskola och jag är förtrogen med den sedan tidigare.

Skolan har två olika arbetslag, varav det ena arbetslaget undervisar A-klasserna och det andra arbetslaget undervisar B-klasserna. Alla lärare har därmed lektioner i samtliga årskurser.

Skolan är bara fem år gammal och på vissa områden kan man märka av det, t ex biblioteket. Eftersom skolan inte har så många elever blir utbudet av böcker färre också. Böcker i klassuppsättningar finns det bara ett fåtal titlar av och dessa räcker bara till en klass i taget.

Alla elever har en lektion i veckan då de läser skönlitteratur. I vissa klasser har de valt titlar själv individuellt medan de läser samma bok i vissa klasser. Under terminens gång brukar de skifta. Eleverna är uppdelade i grupper i svenska efter deras förutsättningar. De har två svenskgrupper och två svenska 2 – grupper per stadium Om en elev inte passar in i en grupp av olika anledningar (har högre kapacitet eller lägre osv.) brukar de byta grupp vid

terminsskiftet. Den grupp med elever som åstadkommer bättre resultat är betydligt fler i antal än den andra gruppen. På så sätt kan den gruppen få mer hjälp då det är färre elever per lärare.

4.3 Val av tillvägagångssätt

Enkäterna delades ut på svensklektionerna i sjuan, åttan och nian. Det var främst kryssfrågor men även en del öppna frågor. Alla pojkar i sjuan, åttan och nian som var närvarande på de aktuella lektionerna blev tilldelade en enkät och alla valde att svara på den även om vissa hoppade över en eller två sidor. Då pojkarna fick lektionstid på sig att besvara enkäten tror jag att bortfallet blev mindre än om de skulle ha svarat på den på sin fritid.

Jag hade så få öppna frågor som möjligt då många upplever den typen av frågor som svåra att svara på (Johansson & Svedner, 2004).

Intervjupersonerna valde jag dels ut efter att ha läst igenom alla enkäter och dels slumpmässigt. Jag och min handledare gick igenom enkäterna och hon valde därefter ut vissa pojkar som jag kunde fråga om de ville bli intervjuade. Tanken var att få olika svar på frågorna. Vissa av dessa pojkar kunde dock inte lämna sina lektioner och då valde jag slumpmässigt ut andra. Jag intervjuade tio pojkar och valde sen ut fem av dem. Alla var frivilliga till att bli intervjuade. Om någon behövde gå ifrån en lektion pratade jag med den aktuella läraren först och fick dennes godkännande. Jag valde att sitta i biblioteket med alla pojkarna utom med en som jag intervjuade i rasthallen (som var tom i övrigt). Intervjuerna varade inte lång tid. I de fall där pojkarna svarade utförligt och fritt varade de längre medan de pojkar som svarade enstavigt och där varje fråga mer eller mindre fick dras ur dem, även om de frivilligt gått med på att intervjuas, varade kortare tid. I snitt varade intervjuerna i tio minuter. Alla intervjuerna var enskilda så de inte påverkades av varandras svar och svaren skrevs ned av mig då jag tänkte att en diktafon skulle kunna göra pojkarna spända och svara annorlunda.

5. Resultat

Jag delade ut enkäter till samtliga pojkar i sjuan, åttan och nian på den aktuella skolan. De är ca 70 pojkar på skolan. Jag fick tillbaka 51 enkäter och hade därför ett bortfall på ca 20 enkäter. I sjuan svarade 12 stycken pojkar på enkäten. I åttan svarade 29 pojkar på enkäten och i nian svarade 10 pojkar på den. Jag vill här poängtera att eftersom det är så få pojkar i sjuan och i nian som svarat på enkäten blir deras svar inte helt jämförbara med pojkarna i åttans svar. Frågan är om det går att jämföra och dra slutsatser när skillnaden är så stor i antalet informanter från de olika årskurserna men om jag skulle få samma antal i alla årskurser skulle underlaget kännas för litet då det endast var tio pojkar från nian som svarade. Jag valde därför att använda mig av alla informanter trots att antalet skiljer sig åt mellan de olika årskurserna. Alla pojkar har inte svarat på alla frågor på enkäterna så i de fall där resultatet inte överensstämmer med antalet beror det på bortfall av svar. Vissa pojkar svarade t ex inte på om de kom från något annat land än Sverige. I de fall där det är relevant har jag därför strukit deras svar på frågan.

Jag utgick från mina enkäter när jag ställde frågor till pojkarna. Jag och min handledare valde ut tio pojkar där valen baserades på kategorierna "läsare" och "icke-läsare". Av de tio pojkarna jag intervjuade var fyra stycken icke-läsare och sex stycken var läsare. Jag valde då slumpmässigt ut två från varje kategori och den femte valde jag då det visade sig att han var dyslektiker (han var en av de slumpmässigt utvalda eleverna). Alla pojkarna var frivilliga. Det visade sig även att tre av de tio pojkarna inte hade besvarat min enkät som delats ut under lektionstid veckan innan. Två av dem redovisar jag resultatet från intervjuerna från.

De intervjuades individuellt i biblioteket. Jag använde mig av en intervjuguide. Trost (1993) menar att det är ett bra hjälpmedel vid kvalitativa intervjuer. Genom att inte ha redan färdigskrivna frågor är sannolikheten större att man får öppnare svar och även andra svar som man inte förutbestämt. Trost menar istället att man bör använda sig av en guide som utgör ett antal delområden som man vill ha svar på. Det kan vara delområden som litteraturval, hemmiljö, påverkan och kunskapsinhämtning. Dessa delområden bör ej vara för många. Jag valde att använda mig av tre delområden som var i direkt anslutning till mina frågeställningar: Val av litteratur, utseende & form och val av inhämtning & inspiration.

Vissa störningsmoment förekom under intervjuerna eftersom andra elever också var i biblioteket vid samma tidpunkt. En pojke intervjuade jag i rasthallen. Det var den intervjun

som, mot förmodan, blev minst ”störd” då alla andra elever hade lektion vid den aktuella tidpunkten.

5.1 Resultat från enkäter och intervjuer angående frågeställning 1

5.1.1 Vilka böcker läser pojkar om de själv får välja?

Min första frågeställning var :

Vad läser pojkar för skönlitteratur, om de själva får välja?

I samband med frågan om vilka böcker pojkar väljer ville jag också undersöka hur ofta och hur mycket de läser samt varför de läser eller varför de inte läser.

I valet av vilken deras favoritgenre var fick de tio olika genrer att välja mellan och de fick sätta ut en etta, en tvåa och en trea i valet av bästa genre. Jag räknade ettan som tre poäng, tvåan som två poäng och trean som en poäng.

Genre	7:an	8:an	9:an
Fantasy	3	10	14
Deckare	14	14	4
Science Fiction	0	4	5
Äventyr	16	32	15
Skräck	15	11	2
Krig	4	25	3
Sport	2	13	5
Kärlek	3	9	1
Humor	1	29	8
Missbruksproblem	3	7	3

Missbruksproblem är ingen genre i sig men definierar ett intresseområde och i åttonde klass valde sju pojkar missbruksproblem som ett av de områden de hade intresse i. De genrer som var populärast i sjuan var deckare, äventyr och skräck. I åttan var det äventyr, krig och humor. Niornas favoriter var fantasy, äventyr och humor. Populärast totalt i alla årskurser var äventyr. Jag undrade då vilka böcker de läste just nu?

De titlar som pojkarna nämnt på böcker de läser just nu var följande:

I 7:an:

Luktar det regn?
Ge hit mobilen
Albert i Kalleby
Dubbelspel
En liten prinsessa
Da Vinci koden
Dårfinkar och dörnicker

I 8:an:

Ondskan
Den femte mannen
Under ytan
Zeina och Nalle
Asyl
Med döden i hälar
Färd i ballong över Stilla havet
Skuggornas demon
Harry Potter
Alvprinsen
Druss, dödsgrävaren
Sander slash Ida

I 9:an:

Men in black
Land i lågor
Harry Potter
Ön i Fågelgatan
Min vän Kryckan
På flykt
Liftarens guide till galaxen
Resa i augusti

De pojkar jag intervjuade läste blandad litteratur. En pojke i åttan, Anders, läste för tillfället två böcker; dels läste han *Ondskan* eftersom den var obligatorisk och dels läste han Lisa Marklunds bok *Asyl*. Han tyckte mycket om hennes böcker och hade även läst en del andra böcker skrivna av henne, bland annat boken som *Asyl* är uppföljaren till, nämligen *Gömnda*. I övrigt gillade han böcker skrivna av Henning Mankell, eftersom han uppskattade deckare mycket. ”Han (Mankell) får mig att känna mig som en av personerna i boken och jag tycker om det”, berättade han.

Kalle, en annan av pojkarna jag intervjuade, svarade att han läste en bok som heter *På flykt*, som handlar om en judisk pojke under Andra världskriget. Att han läste den berodde dels på att de skulle läsa en bok som utspelade sig under Andra världskriget och handlade om det, dels att hans mamma hade köpt den till honom eftersom han tycker om att läsa böcker. ”Jag slog två flugor i en smäll” som han själv uttryckte det. Han underströk dock att han antagligen hade läst den boken ändå så småningom.

Jag frågade dem båda om de tyckte att det var ”tjejigt” att läsa och om man som kille tyckte det var pinsamt att berätta att man läste men ingen av dem tyckte det. De verkade inte ens ha tänkt tanken.

Olle, som är dyslektiker, berättade att han gärna läste *Harry Potter* - böcker eftersom de var lättlästa och det hände mycket i dem. Han hade även läst *Ondskan* eftersom den var obligatorisk, men han tyckte om den. Olle var fullt medveten om sitt handikapp men sa att det snarare sporrade honom till att läsa än hindrade honom det. Så länge han läste på dagen, till exempel på helger och lov så tyckte han om det. På kvällarna var han för trött. Då gled bokstäverna samman och han fick ingen ordning på dem, förklarade han. Han hade försökt sig på att läsa *Sagan om ringen* men texten var för svår i den så han gav upp.

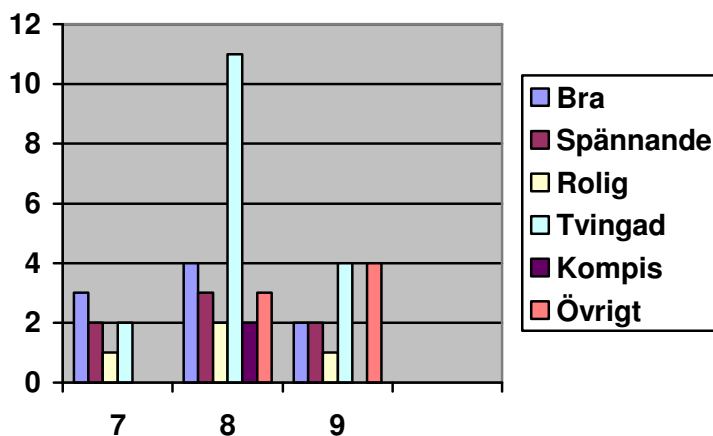
Av de två pojkarna som inte läste på fritiden, Pelle och Erik, svarade de att det berodde på att det var långtråkigt och att andra saker, som sport, upptog den mesta av deras fritid. De var tvingade att läsa i skolan., som de själv uttryckte det, och då läste Pelle *Outsiders* och Kalle *Blåögd*. Ingen av pojkarna hade valt böckerna själv men det tyckte ändå att de var ”ok”. Dock gjorde inte det att de läste mer på fritiden. Varken i de böckerna eller i andra böcker. Pelle förklarade det med att det tog för lång tid att läsa och att han inte kände att han hade någon ro till att läsa hemma. Erik tyckte att läsning i allmänhet var tråkigt men att serietidningar fungerade bättre än böcker. Det var lättare att läsa dem, sa han.

5.1.2 Hur ofta läser pojkar och varför?

Hur ofta läser du skönlitteratur i skolan? var en annan fråga i min enkät. 43 av 51 pojkar svarade ”en gång i veckan” och det var endast en som svarade ”aldrig”. När frågan formulerades om och istället avsåg hur ofta de läste på fritiden blev svaren genast mer skiftande. 16 stycken svarade att de läste varje dag och 16 stycken svarade att de läste en gång i veckan. Det var bara tre stycken som svarade att de läste en gång i månaden. Åtta stycken svarade att de läste någon gång om året och samma antal svarade att de aldrig läste. De som svarade att de aldrig läste förklarade det med att ”tiden räcker inte till”, ”andra saker är roligare”, ”jag spelar hellre fotboll med kompisarna”, ”det är tråkigt”, ”det är det värsta som finns”, ”varför läsa när filmer är bättre?”, ”jag tittar hellre på tv”.

På frågan om varför de läste just den boken som de svarat att de läste (min frågeställning: varför läser de, varför läser de inte?) svarade 17 pojkar att det gjorde det för att deras lärare tvingade dem. De flesta läste en bok för tillfället, frivilligt eller ej, eftersom det ingår i svenskämnet. Av dem som svarat att de blev tvingade går 11 pojkar i åttonde klass. Om man jämför med pojkarna i sjuan var det enbart två som svarade så. 11 pojkar svarade att de gjorde det för att boken var bra, varav tre av dem går i sjunde klass.

I övrigt-kategorin fanns svar som; den är klurig, man förstår den, sann berättelse, den är intressant.

5.2 Resultat från enkäter och intervjuer angående frågeställning 2

5.2.1 Har bokens utseende och textens storlek betydelse? Har omfånget betydelse?

Jag ville undersöka om bokens utseende spelade någon roll för pojkarna och varför den i så fall gjorde det.

38 av 51 pojkar tycker inte att storleken på boken spelar någon roll och nästan lika många, 35 tycker inte heller att bokstävernas storlek spelar någon roll. 34 pojkar tycker inte att utseendet på boken är avgörande för om de ska läsa den eller inte.

De som svarat att bokens storlek spelade roll kommenterade det med följande: "Tbland orkar jag inte läsa en för stor bok, det är bara om jag har tid", "Jag föredrar böcker med minst 1000 sidor", "Jag orkar inte läsa mycket", "Är den för stor kan det hända att jag glömmer vad jag läst", "Ser man en tjock bok blir man trött och hängig", "Om boken är tjock vet jag att den har en lång "story". Det kan vara bra att veta.", "Jag nöjer mig med böcker på 200-300 sidor. Det blir fler när jag blir äldre."

De som kommenterat storleken på bokstäverna svarade följande: "Jag tycker inte om små bokstäver och jag vill ha bilder i boken", "Om texten är stor blir boken enkel att läsa", "Om texten är liten är det jobbigare att läsa.", "Boken är oftast tråkig när det är små bokstäver.", "Är texten för liten tappar jag lätt bort mig.", "Vill inte läsa små texter och få synproblem."

Det var 17 pojkar som svarade att bokens utseende spelade roll: "Om den har en bra framsida brukar boken vara bra.", "Den ska vara häftig så jag vet att den är bra.", "Den ska vara fin, inte sliten, för då kan man inte läsa.", "Om den bara är enfärgad och har en liten text ser den tråkig ut.", "Det ska inte vara en verklig bild på en person utan en underbar bild som på Sagan om ringen.", "Mystisk och äventyrlig eftersom det delvis är utsidan man fastnar för.", "Ska passa bokens innehåll annars kan man missuppfatta boken."

Av de pojkar jag intervjuade svarade Anders att det var större chans att man valde en bok om framsidan var fin men att bokstäverna och tjockleken inte spelade någon roll alls. Pelle svarade att boken inte fick vara på mer än 300 sidor. Han sa också att han trodde att han skulle läsa tjockare böcker när han blir äldre. Utseendet eller textens storlek spelade däremot ingen roll.

Olle tyckte inte att bokens storlek spelade någon roll, däremot var det viktigt för honom att texten inte var för liten för då hade han svårt att läsa den. "Om framsidan är cool läser jag på baksidan" svarade han på frågan om bokens utseende spelade någon roll för honom.

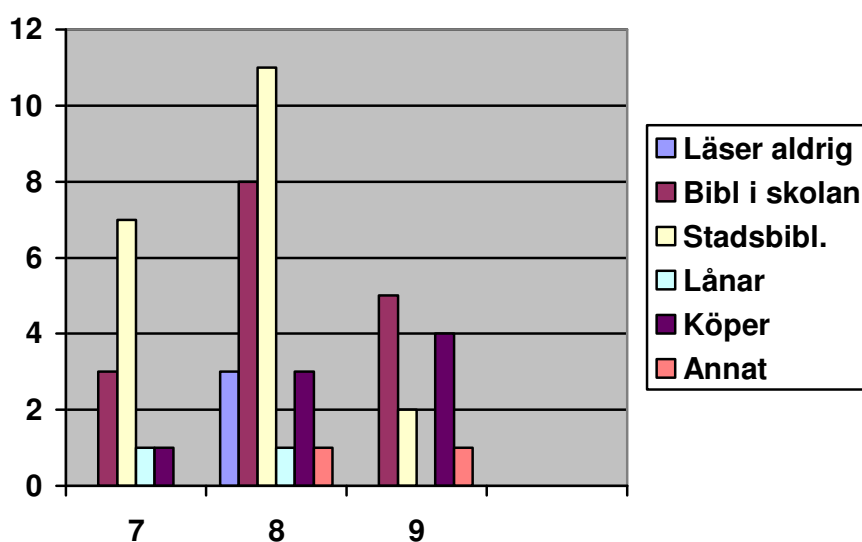
Pelle tyckte inte att utseendet spelade någon roll och inte heller bokens storlek. Texten fick dock inte vara för liten för då orkade han inte läsa boken. För Erik spelade inget av det roll. Eftersom han inte tyckte om att läsa böcker tänkte han inte heller på bokens utseende, resonerade han.

5.3 Resultat från enkäter och intervjuer angående frågeställning 3

5.3.3 Hur kommer pojkar i kontakt med skönlitteratur och vem inspirerar dem?

I min tredje frågeställning ville jag veta hur pojkarna kom i kontakt med skönlitteratur men jag ville även undersöka vem, om någon, som inspirerade dem? Med att inspirera menar jag vem som får dem att vilja läsa, vilket jag har skrivit i enkäterna till dem.

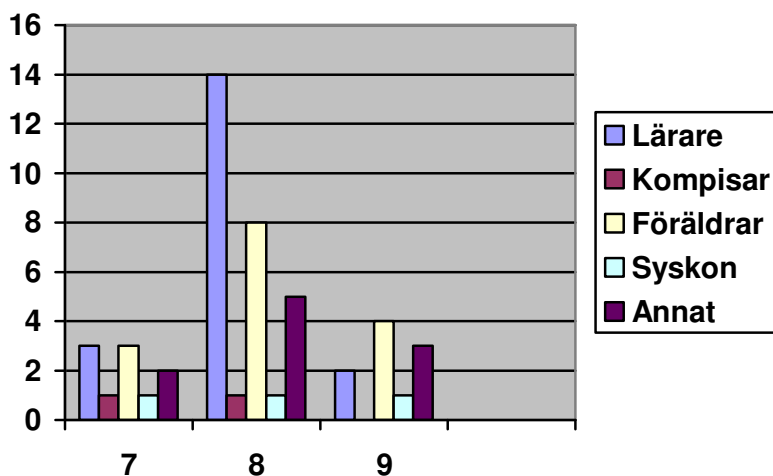
I enkäten frågade jag dem hur de fick tag i böcker? Stadsbiblioteket var det vanligaste stället för sjuorna och åttorna att få tag i böcker. I nian var det vanligast att köpa böckerna och inte låna dem. 4 av 10 i nionde klass svarade att de köpte dem. Det var bara pojkar från åttonde klass som svarade att de aldrig läste och därmed inte fick tag i några böcker över huvudet taget. Av de intervjuade pojkarna svarade Anders att han alltid åkte till Stadsbiblioteket och lånade hem böcker. Ibland åkte han med familjen, ibland med kompisar och ibland själv. Kalle svarade att han hade så många böcker hemma så han behövde aldrig låna några. Ofta fick han böcker i present eller julklapp och det berodde på att han önskade sig böcker. Varken Erik eller Pelle gick till Stadsbiblioteket. De svarade båda två att de gick till skolans bibliotek när de blev tvingade av sin lärare att välja en bok men de gick inte frivilligt dit och lånade. Inte heller önskade de sig böcker i present eller i julklapp.

På frågan om vem som inspirerade dem till att läsa svarade 19 pojkar att de blev inspirerade av sin lärare och 15 pojkar svarade att deras föräldrar inspirerade dem. 10 av pojkarna svarade

att de inspirerades av sig själv. Detta var inget färdigt alternativ utan de skrev det under ”Annat alternativ”. I åttonde klass var det tydligt att den som mest inspirerade pojkarna till att vilja läsa var läraren medan bara två niondeklassare svarade det alternativet.

32 pojkar svarade att deras föräldrar läste för dem minst en gång i veckan och det var i denna kategori flest svarade att de blev inspirerade av sina föräldrar.

Anders läser varje kväll och för tillfället läser han två böcker (*Ondskan och Asyl*). Hans mamma läste böckerna först och tyckte att de var bra men det var inte hon som inspirerade honom till att läsa dem utan det var han själv som tyckte att de verkade bra. Annars brukar han inspireras av sina föräldrar och äldre syskon som allihop läser mycket. Hans föräldrar har alltid läst för honom när han var yngre.

Erik svarade att han enbart läste böcker för sin egen skull och han var sin egen inspirationskälla. Det var ingen annan som inspirerade honom till att läsa. Anders förklarade att hans föräldrar inspirerade honom och fick honom till att vilja läsa. Det var främst hans mamma som presenterade nya böcker för honom. Olle berättade att hans mamma läser mycket och att hon uppmuntrar honom till att göra detsamma. Hans pappa, som också har dyslexi, läser däremot aldrig. Han tycker att det är för jobbigt, och låter därför bli. Olle ville inte undvika att läsa bara för att det är jobbigt och önskade sig därför böcker i present och i julklapp för att träna upp sin läsning. Han tyckte även att det var roligt att läsa och inspireras även av sig själv. Kalle svarade att han inspirerades av sina föräldrar, främst sin pappa, och att de hade massor av böcker hemma som han ville läsa och som hans föräldrar rekommenderade. Pelle svarade att han enbart läste för att läraren tvingade honom men han ville inte kalla det att han inspirerades av det. Han läste för att få godkänt i svenska, sa han.

6. Tolkning och analys

6.1 Vilka böcker läser pojkar om de själva får välja?

Att många pojkar tycker om Guillous böcker men även Harry Potter-böckerna såg jag tydligt i mitt material. Det stämmer överens med den undersökning som Göteborgs Posten gjort 2004 i ett antal niondeklasser i Göteborgsområdet (Strömberg, 04) där just de böckerna var de som bäst gick hem hos pojkarna. Att Harry Potter 5 just har släppts kan ha ökat elevernas val av att läsa den boken vid detta tillfälle och att många har blivit ”tvingade” att läsa ”Ondskan” kan vara en annan bidragande faktor till att just den boken läses. Men över lag verkade alla positiva till att läsa de böckerna.

I den obligatoriska litteraturen hittar vi ett typiskt exempel på vad Molloy (2003) menar när hon skriver att man oftast läser litteratur skriven av en manlig författare och med en manlig huvudperson i högstadiet. *Ondskan* är en sådan bok och trots att den har ett antal år på nacken (utgiven 1981) läses den fortfarande på den aktuella skola som jag utfört mitt arbete på. Den kan visserligen ha fått ett uppsving med tanke på att det relativt nyligen gjordes en film av boken men enligt en av svensklärarna har de använt den boken i många år och den fungerar bra.

I en av åttorna var *Dårfinkar och Dönickar* obligatorisk litteratur och den handlar faktiskt om en flicka (som förvisso spelar pojke genom större delen av boken). Att den av många av pojkarna uppfattades som ”tråkig” och ”konstig” kan ha att göra med just den faktorn. Pojkar har svårare för att ta till sig böcker som handlar om flickor (Molloy, 2003).

Redan 1968 var genren *Äventyr* populär bland pojkar och det verkar som att den genren inte har tappat sitt grepp om pojkarnas intresse (Svensson, 1988). I samtliga årskurser var just *Äventyr* den genre som fick flest poäng.

6.2 Hur ofta läser pojkar och varför?

På frågan om hur ofta pojkarna läste i skolan svarade 43 av 51 pojkar ”En gång i veckan”. På den aktuella skolan har svensklärarna kommit överens om att spendera en svensklektion i veckan åt att läsa skönlitteratur. En pojke i åttondeklass svarar ”Aldrig”. Jag frågar mig om han har missuppfattat frågan, inte läst den ordentligt eller om han inte medverkar på dessa lektioner? Två andra svarar ”En gång i månaden” och en svarar ”Någon gång i månaden”. Jag tror att de inte räknar med den lektionen de har i svenska men om de gör det betyder rimligen svaret att de inte läser ens på den lektionen.

16 pojkar läser varje dag på fritiden och 16 pojkar läser en gång i veckan. Det är fler än vad statistiken visar. En förklaring (förutom att de kanske just på den här skolan läser ovanligt mycket) kan vara att de räknar in den läxa de får i sin skönlitterära bok i skolan. Om de läser någon sida om dagen i den så blir svaret "Varje dag". Jag skrev inte specifikt att jag menade en annan bok och därför tror jag att många av pojkarna har utgått från sin bok i skolan. Att de läser är mycket bra. Om det är frivilligt kan man diskutera.

De som svarade att de aldrig läste (8 stycken) förklarade det med att det var tråkigt eller att andra saker upptog deras tid. Tv: var en av de saker som upptog deras tid. Molloy menar att många gånger väljer inte läraren alltid de böcker som passar bäst för eleverna. Det är få böcker med författare från andra kulturer som läses till exempel, trots att det på den aktuella skolan går fler än 60 % invandrare. Lärarens kön kan också spela in. Redan när läraren presenterar en bok läggs värderingar in och det kan uppfattas negativt av pojkar om läraren är kvinnlig. Det är vanligast att svenskläraren är kvinnlig (Molloy, 2003).

Andra medier tar över, och speciellt pojkar har lätt för att överge böcker för andra medier. (Parkrud, 98) Av de pojkar som svarade att de aldrig läste menade hälften av dem att det var mycket smidigare att se filmen på tv eftersom många böcker gjordes om till filmer idag. Det gick snabbare och var roligare.

Enligt den undersökning som Göteborgs universitet gjort (Löfberg, 99) blev resultatet det att 80 % av pojkarna läser när de är mellan 8 och 14 år men att de vid 15 -16 års ålder minskar sitt bokläsande till 67 %. Enligt min undersökning (som är gjord på betydligt färre elever) läser mer än 60 % av pojkarna böcker på sin fritid i högstadiet. Det är en anmärkningsvärd skillnad mot landet i övrigt om det visar sig att det resultatet stämmer. Dock är det många olika faktorer som spelar in och många av pojkarna (17 av 51) svarade att de läste enbart för att de blev tvingade till det av sina lärare. Om man räknar in den faktorn (vilket man bör) är det en tredjedel som försvinner från statistiken ovan. Jag anser inte att man kan räkna dem som läsare i ordets rätta bemärkelse.

6.3 Har bokens utseende och textens storlek betydelse? Har omfånget betydelse?

De flesta verkade inte tycka att det spelade någon roll hur boken såg ut eller hur stora bokstäverna och omfånget på boken var. Det var dock tydligt att de som tyckte att det spelade roll föredrog större bokstäver, böckerna fick inte vara för tjocka och omslaget skulle göra så att man ville läsa boken, till exempel med en fin bild. Av de intervjuade pojkarna svarade de flesta först att inget spelade någon roll men efter ett viss förtydligande från min sida (så det spelar ingen roll för dig om bokens framsida är svart och vit eller har färg, till exempel?)

ändrade några av dem sina svar. De flesta tyckte då att det spelade roll. Bokens tjocklek var det som spelade minst roll för samtliga tillfrågade. En pojke menade till och med att en bok skulle vara minst 1000 sidor lång för att vara värd att läsa. Man kan dock inte bortse ifrån att han kan ha varit ironisk. Andra svarade att boken max fick vara på 200 sidor. Överlag spelade dock inte bokens storlek någon roll.

Charles Sarlands undersökning från 1991 (Molloy, 2003) visar att pojkar och flickor läser på olika sätt och att pojkar gärna anknyter till action vid första inblicken i en text. Flickor avvisar inte en bok även om den ser ut som en pojkbok. En pojke skulle däremot ha stora problem med att välja att läsa en bok som såg ut att vara en flickbok. Jag frågade inte pojkarna om det men kunde utläsa liknande tankar då de svarade att utsidan skulle se mystisk och spännande ut och inte ha en verklig bild på en person till exempel. En pojke associerade en bra utsida med *Sagan om ringen* – böckerna. En genre som fantasy var populär bland pojkarna och det visade adjektiven ”mystisk” och ”spännande” på i beskrivningen av en bra framsida.

En bok som var populär var *Harry Potter* och utseendet på samtliga av de böckerna kan betraktas som mystisk och spännande. Omedvetet kanske man väljer böcker efter omslaget? Det verkar till största delen inte vara medvetet i alla fall, om man tolkar pojkarna på den aktuella skolan rätt.

6.4 Hur kommer pojkar i kontakt med skönlitteratur och vem inspirerar dem?

Stadsbiblioteket var den plats som var vanligast att pojkarna kom i kontakt med böcker på. Skolans bibliotek är mycket litet och har inte stort utbud av böcker. De har nyligen fått en bibliotekarie. Tidigare kunde eleverna bara befinna sig i biblioteket när någon lärare var närvarande och det är möjligt att det fortfarande inte känns naturligt att självmant låna böcker där.

Mats Wahl menar att ”det ska vara ballare att gå till bibblan än att gå på hockey” (Lesslie, 98). Riktigt så långt har man inte kommit på den aktuella skolan. Visserligen svarade 20 av 51 pojkar att de lånade sina böcker på Stadsbiblioteket men det var på en direkt fråga om hur de kom i kontakt med böcker. Hade jag frågat dem om de helst gick på biblioteket eller på ishockey kan svaren ha blivit helt annorlunda.

Bokhandlar menar att det blir en ond cirkel mellan utbudet i deras affärer och pojkars läsning. Pojkar köper inte böcker i samma utsträckning som flickor och därför blir utbudet sämre, vilket i sin tur bidrar till att pojkar inte har lika mycket att välja på och därför inte

köper någon bok (Parkrud, 98). I min undersökning svarade 8 av 51 pojkar att de *köper* sina böcker. Vad jag fick fram av mina intervjuer och även av mina enkäter så var det enbart de som läser ofta och gör det frivilligt som köper sina böcker. Övriga lånar hellre.

I undersökningar som gjorts (Nordicom-Sverige Mediebarometer 2004) är det vanligast att barn i åldern 9-14 år lånar böcker på biblioteket. Äldre föredrar att köpa sina böcker. En anledning till detta kan vara att barn inte har tillgång till pengar i samma utsträckning som vuxna har och valmöjligheten begränsas då drastiskt av hur man får tag i en bok. Biblioteket kom dock på andra plats i så gott som samtliga övriga kategorier vilket tyder på att biblioteket spelar en stor roll i en läsares liv vad gäller att få tag i litteratur.

19 pojkar svarade att deras lärare inspirerade dem till att läsa. Molloy (2003) menar att pojkarna ofta blir påverkade av hur läraren presenterar en bok till exempel. Värderingar läggs in utan att man är medveten om det. Eftersom 19 stycken pojkar svarar att deras lärare inspirerar dem till att läsa kan man tänka att de inte har uppmärksammat eller brytt sig om eventuella värderingar i lärarens uttalande om böcker eller val av dem.

15 pojkar svarade att deras föräldrar inspirerade dem och genom enkäterna kom det fram att de som tyckte om att läsa även hade föräldrar som själv läste och som uppmuntrade och inspirerade dem. Majoriteten av pojkarna hade för övrigt föräldrar som läst för dem när de var yngre (32 stycken) och det är oftast de som kommit längre i sin läsning än de som inte haft föräldrar som läst för dem (Böe, 03).

7. Diskussion

7.1 Min undersökning

Jag utförde min undersökning på en liten skola i en storstad i södra Sverige. På denna skola utgörs ca 60 % av invandrare.

Efter att ha läst i tidningar om bristen på läsning av skönlitteratur på högstadiet, och då främst bland pojkar valde jag att undersöka det.

Jag delade ut 80 enkäter till pojkarna på den aktuella skolan, som för övrigt var min partnerskola tidigare, och fick tillbaka 51. Ett visst bortfall hade jag räknat med. Urvalsgruppen är för liten för att man ska kunna dra några generella slutsatser om pojkars skönlitterära läsning och det är jag fullt medveten om. Mina resultat är enbart baserade på pojkarnas svar på den aktuella skolan och likaså är mina slutsatser enbart baserade på det. Hade jag gjort undersökningen på en annan skola är sannolikheten stor att resultatet hade blivit helt annorlunda. Likadant om jag valt att ställa mina frågor i enkäten på ett annat sätt (se kap 8.2).

Jag har fått svar på mina frågeställningar. Dock hade jag räknat med att ett större antal pojkar skulle svara att de aldrig läste på fritiden och därmed få fler svar på frågan om varför de inte läser. Min undersökning hade känts mer relevant om så var fallet. Jag tror att om jag omformulerat mina frågor i enkäten hade resultatet sett annorlunda ut.

Mina förutfattade meningar besvarades inte då jag trodde att bokens utseende och text spelade större roll än det gjorde för just dessa pojkar. Jag blev också förvånad att de flesta valde att låna sina böcker på Stadsbiblioteket framför skolans bibliotek.

De flesta pojkar svarade att de inspirerades av läraren till att läsa. En del svarade att det var de själv som inspirerade dem. Detta var inget eget alternativ utan de skrev det under ”Annat alternativ”. Jag blev förvånad över detta svaret då jag inte tänkt på det alternativet själv.

På den aktuella skolan läser man på en svensklektion i veckan och samtliga elever ska därför läsa minst en bok konstant. Detta kan ha påverkat mitt resultat till att många fler svarade att de läste på sin fritid än de hade gjort om inte skönlitteraturen var obligatorisk en dag i veckan. Samtliga svensklärare på den aktuella skolan tycker att det är bra att läsa skönlitteratur minst en gång i veckan eftersom eleverna då läser mer och på det sättet övar sin snabbhet men även utökar sitt ordförråd. Då många av eleverna är invandrare är det ett stort skäl till att läsa kontinuerligt.

7.2 Min metod

Jag valde att utföra en kvalitativ och en kvantitativ metod. För att få så många pojkar som möjligt att besvara mina frågor kände jag att enkäter var den metod som var lämpligast att använda. Jag valde också att intervjua ett antal pojkar för att få djupare svar på mina frågor. Jag hade tänkt att utifrån enkäterna välja ut en del elever som skulle utgöra olika kategorier. Jag hade tänkt mig tre kategorier: Efter att ha läst igenom mina enkäter insåg jag att jag hade fått andra resultat om jag omformulerat vissa frågor. Jag frågade pojkarna hur ofta de läser på sin fritid och alla utom 8 pojkar svarade att de läste. De flesta svarade att de läste minst en gång i veckan. Hade jag omformulerat frågan och skrivit: Hur ofta läser du *frivilligt* en bok på din fritid? så tror jag att min undersökning hade sett annorlunda ut. Nu fick jag utgå ifrån de svar jag fått på de frågor jag faktiskt hade ställt. Dock kunde man utläsa av svaret på frågan varför de läste att många ansåg sig tvingade att läsa. Om man räknar dem som läsare får man diskutera det i ett annat arbete.

Det finns många faktorer kring varför resultatet blir på ett visst sätt. Man får lägga in tidsaspekten, storleken på urvalet och valet av skola.

Jag är fullt medveten om att alla pojkar kanske inte har svarat sanningsenligt på alla mina frågor. De kan ha svarat på ett sätt för att imponera på mig eller varandra eller för att det ska låta bättre och de kan ha svarat på ett annat sätt för att verka tuff inför mig eller sina vänner. Jag kunde ibland ana att någon suttit bredvid varandra då svaren var mycket lika. I de enkäterna kan sanningshalten vara låg med det behöver givetvis inte vara så.

Jag hade tänkt genomföra mina intervjuer efter att, med hjälp av min tidigare handledare, dela upp pojkarna i två kategorier: läsare och icke-läsare. Till en början var det den metoden jag utgick ifrån men efterhand valde jag att slumpvis fråga pojkarna i rasthallen om jag fick intervjua dem och alla som jag frågade svarade ja. Att jag beslutade mig för det var att jag inte ville störa lektionerna utan hellre intervjuade pojkarna på deras rast. Resultatet av intervjuerna kan ha påverkats av den faktorn. Intervjuerna genomfördes dock som planerat i biblioteket. Eftersom jag inte använde mig av en diktafon försvann många spontana citat även om jag försökte att skriva ner en del. I efterhand tycker jag att fördelarna med en diktafon överväger nackdelarna.

Jag kategoriserade dem först när jag kom hem. Jag känner till de flesta pojkar på skolan och därför blev uppdelningen av läsare och icke-läsare relativt jämn. Man kan därför inte säga att valet av intervjuperson var helt slumpmässigt.

Innan jag intervjuade pojkarna förklarade jag vilket syfte jag hade med det, och frågade även om de besvarat min enkät tidigare. Alla utom en pojke hade besvarat den. Jag förklarade också att de skulle vara anonyma i mitt arbete men att jag skulle använda mig av deras svar.

Jag kunde känna att jag mot min vilja ibland lade in värderingar i mina frågor som kan ha påverkat pojkarnas svar. Det var dock aldrig fråga om värderingar huruvida de läste eller ej.

Jag kan inte heller under intervjuerna utgå ifrån att alla talar sanning. Dock överensstämde deras svar med mina förkunskaper om deras lust till läsning.

Jag kan aldrig bortse ifrån att alla pojkar talar total sanning. Om pojken som svarade att han bara läste böcker på minst 1000 sidor var ironisk eller inte kan jag inte veta men man kan ana.

Jag frågade aldrig om pojkarna tyckte att frånvaron av författare från deras egna länder spelade någon roll. Det hade varit mycket intressant att få reda på, även om det inte var en del av mitt syfte.

7.3 Fortsatt forskning

Jag hade kunnat fördjupa mig i detta arbete och utöka det hur mycket som helst. Jag känner att jag mer än gärna hade grävt vidare i problematiken kring pojkar och skönlitteratur.

En intressant tanke som kom upp under arbetets gång var: varför läser pojkar mindre trots att litteraturen ofta är riktad till dem? Är det för att lärarna är kvinnliga och lägger in kvinnliga värderingar? Det hade jag gärna forskat kring.

En annan viktig aspekt som jag gärna forskat vidare kring är om det är skillnad på svenskars och invandrades läsning och om de påverkas av bristen på författare från deras egna länder?

7.4 Min yrkesroll

Idag förekommer livliga diskussioner om behöriga och icke-behöriga lärare. Jag som snart är färdig lärare anser att behöriga lärare är det ultimata för barnens utveckling. Metta Fjelkner från Lärarnas Riksförbund ser ett samband mellan de stora skillnaderna mellan pojkars och flickors läsning och obehöriga lärare. Fjelkner menar att det är oroande att det är så stora skillnader mellan könen eftersom pojkarna på det viset riskerar att hamna långt efter i möjligheterna att klara skolan. Hon tycker att genom att enbart anställa behöriga lärare med rätt inriktning och ger skolorna ekonomiska förutsättningar för att köpa in nya fräscha böcker kan man öka lusten att läsa hos eleverna. "Läraren är den som kan hjälpa eleven att hitta

nyckeln till läsning och genom detta vägen till sin egen identitet” (Fjelkner, 05). Jag vill bli en sådan lärare...

Referenser:

Dahlberg, Anette, 1988, *Skolbiblioteket; en undersökning om skolbiblioteket på Landgrenskolan och Brännaskolan samt om elevernas läsvanor*. Institutionen för lärarutbildningen vid Högskolan i Sundsvall/Härnösand

Holmberg, Anna, 1992, *Analfabeter i Sverige? En studie av svaga läsare i åk 5 med utgångspunkt i resultat från den nationella utvärderingen 1992*, Rapport D:1992:6, Institutionen för lärarutbildning, Lärarhögskolan i Kalmar

Johansson, Bo & Svedner, Per Olov, 2004, *Examensarbete i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*, Uppsala

Molloy, Gunilla, 2002, *Läraren, Litteraturen, Eleven. En studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet*. Stockholm: Lärarhögskolan

Molloy, Gunilla, 2003, *Att läsa skönlitteratur med tonåringar*, Lund: Studentlitteratur

Repstad, Pål, 1999, *Närhet och distans*, Lund: Studentlitteratur

Svensson, Cai, 1988, *Att ge mening åt skönlitteratur; om barns och ungdomars utveckling till läsare*, Linköping

Trost, Jan, 1993: *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Kursplaner för grundskolan, 1994, Utbildningsdepartementet

Övriga källor:

Fjelkner, Metta, 050928, "Var femte elev läser aldrig en bok i skolan", *Göteborgs-Posten*

Strömberg, Henrik, 040616, "Tonårskillarna väljer bort böckerna", *Göteborgs-Posten*, SA 2004 Sv 127

Böe , Sigrid, 030408, ”Flickor läser bättre än pojkar”, *Dagens Nyheter*

Löfberg, Kjell, 990829, ”Tv mesta mediet för unga: flickor läser mer – pojkar sitter längre framför datorn”, *Dagens Nyheter*, SA1999 Me 129

Lesslie, Marianne, 981201, ”Mats Wahl vill få pojkar att läsa”, *Göteborgs – Posten*

Nordicom-SverigesMediebarometer,2004

(http://www.nordicom.gu.se/common/stat_xls/395_3540_Bocker_lasning_av_olika_typer_gn_sn_vecka_2004.xls) ,(http://www.nordicom.gu.se/common/stat_xls/420_3420_Satt_att_infors_kaffa_bocker_2004.xls)

Parkrud, Eva, 981023, ”Pojkar - förlorare i bokflödet”, *Göteborgs-Posten*

Bilaga:

Hej!

Jag heter Marie och jag har varit lärarstudent på er skola. Just nu skriver jag mitt examensarbete, som alla gör den sista terminen man går i skolan. När jag har skrivit mitt examensarbete är jag färdig lärare!

Mitt examensarbete handlar om pojkar och deras läsning av böcker. Därför hade jag blivit mycket glad om du ville svara på några frågor till mig som jag ska använda i mitt arbete. Självklart får du vara anonym!

Tack på förhand!

1. Vilken årskurs går du i? _____

2. Hur ofta läser du skönlitteratur (d.v.s. böcker) i skolan? Kryssa i det svar som passar bäst:

Varje dag   En gång i veckan   En gång i månaden

Någon gång om året   Aldrig

3. Hur ofta läser du skönlitteratur på fritiden? Kryssa i de svar som passar bäst:

Varje dag   En gång i veckan   En gång i månaden

Någon gång om året   Aldrig

4. Om du svarat att du aldrig läser på fritiden, vad beror det på?

---

5. Läste dina föräldrar mycket böcker för dig när du var yngre? Kryssa för det alternativ som passar bäst:

Varje kväll   En gång i veckan   En gång i månaden

Någon gång om året   Aldrig

6. Kommer du från något annat land än Sverige? _____

7. Om ja, vilket? _____

8. Vilka sorts böcker föredrar du att läsa om du får välja själv? Sätt en etta för den sortens bok du helst läser, en tvåa för den du näst helst läser och en trea för boken efter det. Du behöver bara sätta ut en etta, en tvåa och en trea.

Fantasy   Deckare   Science Fiction   Äventyr   Skräck

Sport   Krig   Kärlek   Humor   Missbruksproblem

9. Spelar storleken på boken någon roll för dig? _____

9. Om ja, varför? _____

_____

_____

10. Spelar storleken på texten någon roll för dig? _____

11. Om ja, varför? _____

---

12. Spelar utseendet på boken någon roll för dig? _____

13. Om ja, hur ska den se ut och varför? _____

---

14. Hur får du tag i böckerna du läser? Kryssa för det alternativ som passar bäst:

___Läser aldrig böcker ___På biblioteket i skolan ___På Stadsbiblioteket

___Lånar av kompisar ___Köper ___Annat alternativ: _____

15. Vem inspirerar dig till att vilja läsa? (Gör så att du vill läsa) Kryssa i det alternativ som passar bäst:

___Min lärare ___Mina kompisar ___Mina föräldrar

___Mina syskon ___Annat alternativ: _____

16. Läser du någon bok just nu? _____

17. Om ja, vilken?

18. Varför läser du den boken? _____

_____

_____

19. Har du någon favoritförfattare? _____

20. Om ja, vem? _____

21. Hur skall en bra bok vara? _____

_____

_____

_____

_____

22. Finns det något bra med att läsa böcker? Om ja, vad? _____

_____

_____

_____

_____

Tack så mycket för din medverkan!

Mvh Marie Åkerblom

Intervjuguide

Val av litteratur

Genre?

Varför?

Hur ofta?

Varför?

Utseende & form

Bokens utseende?

Textens storlek?

Omfångets betydelse?

Val av inhämtning & inspiration

Var?

Vem?